

8. Tarasova O. V. Theoretical and methodological basis of innovation enterprises / A. V. Tarasova // *Economics of Food Industry*. - 2012. - № 1 (13). - P. 37-41.

9. Dyakiv O. J. Innovation and creative activity as a key factor in the development of enterprise / O. // *J. Dyakiv economy, innovation, entrepreneurship*. - 2013. - № 25 (II) .- p. 96-102.

10. Goncharova O. A. Structure innovation of future foreign language teacher / AA Goncharov // *The young scientist*. - 2014. - № 1 (04) .- p. 89-92.

Меняйло В. Определение сущности понятия «исследовательско-инновационная деятельность» в контексте профессиональной подготовки высококвалифицированных специалистов. В данной работе с точки зрения деятельностного подхода проведен теоретический анализ таких понятий как «исследовательская деятельность», «инновационная деятельность», предложено их авторское определение, а также установлена взаимосвязь между этими категориями, которая позволила раскрыть сущность феномена «исследовательско-инновационная деятельность» как сложного вида деятельности (познавательная и практическая), направленная на получение новых знаний и доведение их до уровня новаций, внедрение которых обеспечит необходимый экономический, социальный эффект. В контексте профессиональной подготовки высококвалифицированных специалистов, в частности ее исследовательско-инновационной составляющей, это означает деятельность, направленную на систематизацию имеющихся и получение новых знаний, формализованных в виде продукта (метод, система, технология, проект и др.), готового к практическому применению в определенном виде профессиональной деятельности с целью повышения ее эффективности.

Ключевые слова: исследовательская деятельность, инновационная деятельность, исследовательско-инновационная деятельность.

Meniailo V. The definition of the essence of the concept of "research and innovation" in the context of training of highly qualified specialists. In this paper, in terms of the activity approach a theoretical analysis of such concepts as "Research Activities", "innovation", proposed to their own definition, as well as the interrelation between these categories, which allowed to reveal the essence of the phenomenon of "research and innovation" as a complex activity (cognitive and practical), aimed at obtaining new knowledge and bringing them to the level of innovation, the implementation of which will provide the necessary economic, social effect. In the context of training of highly qualified specialists, in particular its research and innovation component, which means activities aimed at systematizing the existing and acquiring new knowledge, formalized in videprodukta (a method, system, technology, design, and others.) Ready for practical application in a particular a professional activity in order to increase its effectiveness.

Keywords: research, innovation, research and innovatsionnaya deyatelnost.

УДК [378:373.3].09

Наталія Ольхова – Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки (м. Луцьк)

Підготовка студентів до реалізації інтегрованого навчання в початковій школі

У статті висвітлено наукові підходи до суті інтегрованого навчання. З'ясовано характеристику понять «інтеграція», «інтегроване навчання», «інформаційно-комунікаційні технології». Акцентовано ключові положення щодо успішної реалізації інтегрованого навчання в початкових класах із застосуванням вищевказаних технологій. Визначено аспекти підготовки вчителя початкової школи до реалізації інтегрованого навчання засобами ІКТ. Виокремлені основні критерії ефективності досліджуваного процесу.

Ключові слова: інтегроване навчання, інтеграція, інформаційно-комунікаційні технології, студент, початкова школа, вчитель, комп'ютер.

Постановка наукової проблеми та її значення. Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до реалізації інтегрованого навчання зумовлена об'єктивними потребами сучасного суспільства у забезпеченні високої якості освіти й відповідно необхідністю вдосконалення рівня кваліфікації конкурентоспроможного фахівця. Постає питання обґрунтування наукових засад підвищення професіоналізму майбутнього вчителя, здатного адаптуватися до швидких змін, освоєння новітніх технологій. Важливим аспектом дослідження означеної нами проблеми є підвищення фахової підготовки вчителя початкових класів шляхом поєднання традиційних методик навчання і сучасних інформаційних технологій.

Одним із напрямів вирішення означених завдань є включення до навчального плану підготовки вчителя початкової школи курсу «Інтегроване навчання в початковій школі засобами інформаційно-комунікаційних технологій».

Аналіз останніх досліджень цієї проблеми. Проблема запровадження інформаційно-комунікаційних технологій знайшла часткове вирішення у працях С. Гунька, Г. Драпанюк, Н. Ільчишин, М. Левшина, Д. Ривкіна, І. Остапівської Н. Пиндик, та ін.. Дослідженням інтеграції знань, інтегрованого підходу до навчання, сутності інтеграції їх форм і видів пронизані праці Г. Бабенка, Н. Бібік, М. Вашуленка, С. Гончаренка, О. Гончарук, Н. Коваль, І. Козловської, О. Савченко, Г. Лисенко, Л. Руденко, Н. Стяглик та ін. Однак у визначеному нами науковому пошуку проблема мало досліджена.

Мета статті – полягає в аналізі сутності інтегрованого навчання засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Завдання дослідження: виділення суттєвих умов підготовки вчителя початкових класів до реалізації інтегрованого навчання засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Виклад основного матеріалу і обґрунтування отриманих результатів дослідження. З позиції тематики нашого дослідження вважаємо доречним передусім з'ясувати суть понять «інтеграція», «інтегроване навчання», «інформаційно-комунікаційні технології».

Доведено, що інтеграція знань у початковій школі як засіб цілісного розуміння і пізнання світу – важливий чинник формування особистості дитини.

Аналіз наукових джерел із досліджуваного аспекту дає підстави зробити висновок, що питання інтегрованого навчання, інтеграції знань мало місце в теоретичних напрацюваннях минулого, є в теперішніх наукових дослідженнях та практиці роботи освітніх закладів. Однак більш поширеною була дидактична категорія "міжпредметні зв'язки". Різноманітні підходи до з'ясування суті цього поняття знаходимо у класичній зарубіжній та вітчизняній педагогіці (Я. Коменський, Й. Песталоцці, К. Ушинський). Подальший період пов'язаний із дослідженнями П. М. Груздева, І. Т. Огороднікова, В. О. Сухомлинського, П. М. Шимбір'ова, та ін. Значний інтерес становлять роботи 80-их років ХХ ст. О. М. Варакути, Л. Б. Вороніної, Н. А. Лошкар'ової, Ю.І.Мальованого, В. М. Максимової). Дослідники акцентують на двох взаємопов'язаних тенденціях у розвитку ідеї міжпредметних зв'язків - інтеграції та координації предметних знань. Численні автори розглядають міжпредметні зв'язки у поєднанні із системністю знань.

Справедливо вважають сучасні методисти, що інтеграція – зовсім не нове явище у вітчизняній початковій школі. Компонент інтеграції, очевидно, вбачали Я. Коменський, Й. Песталоцці та інші автори у здійсненні міжпредметних зв'язків. Відомо, що саме вони вважали інтеграцію знань основою цілісного сприйняття й пізнання світу, як методичний засіб навчально-виховного процесу. Інтеграцію знань як основу формування цілісного погляду на світ передбачав К. Д. Ушинський, стверджуючи, "що знання та ідеї, що їх дають які б то не були науки, мають органічно будуватися в один світлий, по можливості, широкий погляд на світ і його життя. Кожний клас, починаючи з наймолодшого, повинен мати завершене світосприймання, доступне віку учнів" (1; 293). На основі інтеграції письма і читання вчений створює аналітико-синтетичний метод навчання грамоти. Цікаво, що в 1920 році Наркомос опублікував навчальний план радянської школи, в якому передбачалося 15 годин для І групи (класу). Години не розбивались за предметами, оскільки використовувалися для занять комплексного характеру. Правда, план мав характер рекомендаційного, а не обов'язкового.

У 1923-1925 роках під керівництвом науково-педагогічної секції Державної вченої Ради (рос. м. ГУСа), прийняті нові програми (програми ГУСа), які носили комплексний характер. Навчальний матеріал згідно цих програм розміщався у таких трьох колонках: 1) природа і людина; 2) праця; 3) суспільство. Згодом вони були розкритиковані як такі, що порушували систематичне вивчення окремих предметів. Однак очевидною є наявність у програмах ідеї інтеграції знань.

Елементи інтеграції знань, які давалися шляхом практичного засвоєння окремих тем, мали місце і в програмах 1930 року, побудованих на основі комплексів-проектів.

Значно пізніше вводяться у старших класах інтегровані курси "Суспільствознавство", "Етика і психологія сімейного життя".

Уроки-подорожі в світ природи і людської праці у Павлиській середній школі, які проводилися В. О. Сухомлинським, зазвичай мали інтегрований характер. Учений та його вчителі дбали про те, щоб допитливий розум дитини дошукувався до істини, встановлював причину, активізував взаємодію, взаємовплив того чи іншого явища. Василь Олександрович, надаючи вагомому значення інтеграції знань, підкреслював: «Я прагнув до того, щоб читання «Книги природи» не виливалося у просте сприймання картин і образів природи а було початком активного мислення, теоретичного пізнання світу, початком системи наукових знань» (2, 145). Педагог у своїх працях постійно утверджував думку про доцільність формування системи знань, радив учителям турбуватися не стільки про те, щоб учні засвоїли знання, а щоб речі, факти, про які вони узнають, стали їх власним надбанням, спонукали до аналізу, мислення, уклалися в систему. Вчений стверджував: «систематизація – мати мислення (2, 44). При цьому педагог наголошував на доцільності формування системи знань на основі пізнання взаємозв'язків, закономірностей (у природі, людських стосунках тощо). Як справедливо зазначає І. П. Підласий (3), з середини 70-их років ХХ ст. вітчизняній школі з'являється негативна тенденція зниження інтересу школярів до занять. Учителі намагаються всякими способами залучити дітей до пізнавальної діяльності. На загострення проблеми масова практика відреагувала нестандартними уроками, що мали на меті перш за все збудити й утримати інтерес учнів до навчальної праці: до їх різновидності окремі вчені відносять інтегровані уроки (3;4).

При обґрунтуванні теоретичних засад різноманітних форм навчання такі автори, як Ю.І. Мальований, В. Ф. Паламарчук, М. М. Чередов виокремлюють серед типів уроків інтегровані. Все частіше в педагогічній теорії та практиці ми зустрічаємо поняття «нестандартні», «нетрадиційні уроки». Безумовно, в основі інтегрованих уроків лежить інтеграція знань, формування системи наукових знань про навколишній світ.

Окремі дослідження стосуються інтеграції знань стосовно конкретних предметів: М. С. Вашуленко, Л. О. Варзацька – (мова і читання), Н. М. Бібік, Н. С. Коваль (природознавство), М. В. Богданович, Л. П. Кочіна (математика) та ін.

Останніми роками проблема інтегративного підходу до структурування змісту освіти розробляється дуже активно. З'явилися дослідження щодо реалізації концептуальних основ інтеграції змісту початкової освіти. Значний інтерес у вказаному напрямі становлять дослідження В.І. Бондаря, М. С. Вашуленка, О. Я. Савченко. Автори дотримуються думки, що інтеграція знань передбачає оптимальну взаємодію в навчально-виховному процесі таких видів діяльності як пізнавальна, комунікативна, ціннісно-орієнтована тощо.

Аналіз теоретичної літератури дав підставу визначити спільну думку багатьох дослідників щодо значущості інтегрованих уроків та курсів. Більшість авторів сходяться на тому, що методична нестандартність має попередити перевантаження дітей, створити позитивний фон навчання, стимулювати появу інтересу дітей до школи, зробити плавним і безболісним перехід від сім'ї чи дитячого садка (для першокласників) до навчання в школі. Крім того, інтегровані уроки чи інтегровані курси запобігають дубляжу окремих тем чи сприяють розв'язанню спільних подібних завдань (уроки читання, природознавства, математика та ін.)

Наявні джерела переконують, що формування системи наукових знань на основі їх інтеграції – важлива умова для формування в молодших школярів цілісного бачення світу, пізнання закономірних зв'язків у навколишньому світі, явищах, предметах тощо.

Оскільки в літературі немає єдиного підходу до визначення категорій «інтеграція знань», «інтегроване навчання» стосовно молодшого школяра, це переконує у їх складності і багатогранності.

Ми виходимо з етимології слова «інтеграція» – об'єднаний. Отже, інтегроване навчання – це процес навчальної діяльності, спрямований на формування цілісності наукових знань про людину, світ, речі, явища, стосунки, цілісне сприйняття світу і людини в ньому.

Інтегровані уроки, за визначенням О. Я. Савченко – «один із напрямків їх методичного оновлення на основі інтеграції навчального матеріалу» (5, 292).

З огляду на те, що дидактичною основою інтеграції знань молодших школярів є навчальні предмети і навчальна діяльність, а спільність їх структурних компонентів є

джерелом інтеграції, справедливо вважати найбільш ефективною реалізацію цього процесу на конкретному матеріалі навчальних предметів, з різними варіантами інтеграції. Основними формами інтеграції є інтегровані курси та інтегровані уроки

На інтегрованому уроці такий компонент як мотивація пронизує все заняття, є його, так би мовити, енергетичною основою. Перевірка домашнього завдання може відбуватися протягом уроку чи не мати місця зовсім, замінюючись іншими прийомами.

Завдяки такій організації пізнання кожній дитині програмується шлях від дій спільних з учителем, ознайомленням, до самостійних, від діяльності за наслідуванням через конструктивну до творчої.

Безперечно, під час проведення уроків з елементами інтеграції вчителів доводиться самостійно визначати зміст навчального матеріалу. Мета уроків, побудованих на інтегрованому змісті, — створити передумови для різнобічного розгляду певного об'єкту, поняття, явища, формування системного мислення, збудження уяви, позитивного емоційного ставлення до пізнання.

Ми переконані, що вищевикладені положення повинні знати майбутні вчителі початкової школи.

Саме під час читання дисципліни «Інтегроване навчання в початковій школі засобами інформаційно-комунікаційних технологій» (II курс, заочна форма) ми знайомимо студентів з ключовими поняттями «інтеграція», «інтегроване навчання», «комп'ютерні технології». Ми виходимо з того, що інформаційно-комунікаційні технології є важливим засобом розвитку інтелектуальних умінь студентів.

Слушною є позиція фахівців з Міжнародної Комісії Ради Європи щодо визначення важливості розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, без яких в майбутньому підготовка фахівців неможлива [6,138].

На основі узагальнення наукових джерел (М. Єршов, М. Жалдак, О. Пехота та ін.) дійшли до висновку, що зміст поняття «інформаційно-комунікаційні технології» буде більш зрозумілим у зв'язку з термінами «інформатизація суспільства», «інформатизація освіти», «нові інформаційні технології», «телекомунікаційні технології».

З огляду на те, що історію виникнення технологій, концептуальні положення інформаційних технологій достатньо з'ясовано О. Пехотною [7], ми не будемо зупинятися на визначеннях вищевказаних термінів. Однак зазначимо, що поняття «нові інформаційні технології» О. Пехота визначає так: це сукупність методів і технічних засобів збирання, організації, збереження, опрацювання, передачі й подання інформації за допомогою комп'ютерних технологій [7, с. 169]. Найявні синонімічні вирази вказаного поняття (сучасні інформаційні технології комп'ютерного навчання, електронно-комунікативні системи, засоби і технології навчання, інформаційно-комунікаційні технології).

Одним із напрямів впровадження ІКТ в навчальний процес, безперечно, є використання комп'ютерних технологій.

Відомими й поширеними моделями використання ІКТ є: комп'ютерний клас, комп'ютер на робочому місці викладача, що підключений до проектора, комп'ютер у студентській бібліотеці чи технічному центрі ВНЗ, персональні комп'ютери.

Ми погоджуємося з міркуваннями Н. Морзе в тому, що застосування комп'ютерних технологій дозволяє викладачу швидко і якісно підготуватися до заняття, працювати одночасно з великою кількістю студентів, пришвидшити доступ до інформації, що накопичена педагогічною практикою [8,76]. Без сумніву, роль викладача зводиться до координатора процесу. А робота студента з комп'ютером стає важливим чинником розвитку інтелекту студента, значного підвищення якості знань, формування логічного, критичного мислення, а також інтерактивного (відображення змісту навчання в аналітичній і синтетичній формах). Цей процес відбувається паралельно з активізацією пізнавальної діяльності, розвитку інтелекту, педагогічної майстерності, професійної компетентності, набуттям досвіду. На заняттях є достатньо можливостей для розвитку уяви, самостійності, навичок дослідницької діяльності, підвищення мотивації навчання, формування вміння

виділяти загальне в аналізі конкретного, висловлювати дедуктивні міркування, конкретизувати загальні положення.

Практичні аспекти використання ІКТ для забезпечення інтегрованого навчання в початкових класах зосереджується передусім на розробці творчих проектів, інтелект-карт, конспектів інтегрованих уроків, схем тощо.

Досить поширеним в практиці роботи початкової школи є інтеграція змісту математики та природознавства, трудового навчання й читання, образотворчого мистецтва, читання й природознавства.

Так, на одному із занять ми акцентували увагу студентів на взаємозв'язку змісту математики й екології під час вивчення в початковій школі елементів геометрії (зокрема тем: «Промінь», «Відрізок», «Пряма», «Кут», «Площа», «Периметр», «Фігури», «Коло» та ін. » Під час вивчення таких тем у вчителя є можливість передбачити систему практичних завдань, які доцільно провести в позаурочний час як самостійні дослідження в природі свого довкілля. Студенти бачать, що в учнів є можливість на комп'ютері (або в природі) порівняти листя дерев, наприклад з різними геометричними фігурами.

Наголошуємо, що інтеграція змісту математики й природознавства сприяє усвідомленню учнями первинності природи та різноманіття, залежності стану здоров'я людини від стану довкілля.

Ми підкреслюємо студентам, що успішний вплив інтегрованих уроків забезпечується при дотриманні таких умов:

- а) чіткого визначення мети й завдань уроку;
- б) адекватності інтегрованого уроку типу навчального предмета;
- в) врахування в застосуванні нетрадиційних форм навчання основних його етапів (сприйняття, осмислення, закріплення, застосування, контроль)
- г) поєднання нетрадиційних форм навчання з традиційними;
- д) належна підготовка як вчителя, так і учня.

Доведено, що реалізація інтеграції пов'язана з осмисленим аналізом ключових понять навчальних дисциплін, цілісним та реальним сприйняттям світу у його взаємозв'язках, пізнання логіки чисел та математичних величин, сприйняття чарівного світу слова, мови, освоєння загальнолюдських цінностей.

При проведенні занять з вищеназваної дисципліни у різних формах (складання опорних конспектів, структурно-логічних схем, логічно-мисленневих моделей, ігор тощо, звертаємо увагу на те, що у роботі з комп'ютером студент повинен навчитися охопити єдиним поглядом всі компоненти, що входять у ціле, простежити можливі зв'язки між ними, визначити значуще, спільне, відмінне.

Нагадуємо важливе положення: пересічна людина не здатна утримувати в оперативній пам'яті інформацію більш ніж 5...9 об'єктів. Отже, черговий інформаційний кадр не повинен містити більш ніж 9 різних елементів. Відтак, акцентуємо: учитель повинен враховувати психофізіологічні особливості школяра.

З огляду на те, що ІКТ є важливою складовою методичного забезпечення сучасного освітнього процесу, вважаємо за доцільне виокремити провідні положення їх ефективності, застосування, зокрема й для інтегрованого навчання.

На нашу думку, найбільш загальними критеріями успішності як для студентів, так і учнів є: пізнавальна активність, спілкування, співробітництво в процесі навчання, взаємодопомога й підтримка, створення психологічного комфорту, творчий характер практичної діяльності. Важливо опиратися на загальновідомі дидактичні принципи: врахування індивідуальних та вікових особливостей, наочність, доступність, послідовність, активність, системність, емоційність. Теоретичні узагальнення і практика роботи дозволяють виокремити найбільш важливі умови використання ІКТ в інтегрованому навчанні в початковій школі, а саме:

- а) координація форм і методів роботи;
- б) єдність традиційних та інноваційних методик;

в) самоосвіта;

г) активізація пізнавальної діяльності студентів у контексті науково-методичної діяльності (утворення творчих груп, гуртків тощо)

д) професійно-прикладна спрямованість курсу «Інтегроване навчання в початковій школі засобами інформаційно-комунікаційних технологій» з врахуванням контингенту слухачів (студентів, учнів).

е) формування усвідомлення необхідності інтеграції знань та використання ІКТ.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого вивчення проблеми.

Вивчення означеного аспекту дослідження переконує в доцільності використання ІКТ в інтегрованому навчанні й необхідності підготовки вчителя початкових класів до цього процесу.

Безумовно, ІКТ – новий напрям у методичній науці й практиці. Однак ми переконані в тому, що критичне переосмислення наявних напрацювань і досвіду та пошук оптимальних шляхів організації навчання студентів з використанням ІКТ для забезпечення інтегрованого навчання дасть змогу якісно змінити навчальний процес як у ВНЗ, так і в школі.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у вивченні й аналізі ефективних методик застосування ІКТ у початковій школі, розробці комплексу інтегрованих занять.

Джерела та література

1. Ушинський К. Д. Рідне слово. Книжка для тих, хто навчає // Вибр. тв. В 2-х т. – К.: Рад. шк., 1983. – Т. 2. С. 232-295.
2. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. Вибр. тв.: В 5-ти т. Т.3. – К.: Рад. шк., 1980. – С. 9-300.
3. Підласий І.П. Як підготувати ефективний урок. – К.: Рад. Шк., 1989. – 70с.
4. Паламарчук В.Ф. Як виростити інтелектуала. – Тернопіль: “Навчальна книга – Богдан”, 2000. – 152 с.
5. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. - К.: Абрикос, 1997.-416с.
6. Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики / В. Андрущенко (заг.ред.). – К. : К.І.С., 2003. – 296с.
7. Освітні технології: Навчально-методичний посібник / О.М.Пехота, А.З.Кіктепко, О.М.Любарська та ін. За ред. О.М.Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.
8. Морзе Н.В. Основи інформаційно-комунікаційних технологій / Н.В. Морзе – К.: Видавнична група ВНУ, 2008. – 352 с.

References

1. Ushinsky K.D. native word. The book is for those who teach // Select. op. In 2 t. - K. : Soviets. HQ., 1983. - vol 2. p. 232-295.
2. Sukhomlinsky V.A. I give my heart to the children. Select. In TV. : 5 tons. V.3. - K. : Soviets. HQ., 1980. - p. 9-300.
3. I.P. Pidlasyu/ How to prepare an effective lesson. - K. : Soviets. HQ., 1989. - 70с.
4. V.F. Palamarchuk How to grow intellectual. - Ternopil: "Educational book - Bogdan", 2000. - 152 p.
5. Savchenko O.J. Didactic of primary school. - K. : apricot, 1997.-416p.
6. Reform Strategy for Education in Ukraine: Recommendations for Education Policy / V. Andrushchenko (general editor). - K: KIS, 2003. - 296 p.
7. Educational Technology: Textbook / O.M.Pehota, A.Z.Kiktepko, O.M.Lyubarska and others. Up to editorial staff O.M.Pehoty. - K. : ASK, 2002. - 255 p.
8. Morse N.V. Fundamentals of Informational- communicational Technology / N.V. Morse - K. : Publishing Group VNV, 2008. - 352 p

Ольховая Н. Подготовка студентов к реализации интегрированного обучения в начальной школе. В статье отражены научные подходы к сущности интегрированного обучения. Выяснено характеристику понятий «интеграция», «интегрированное обучение», «информационно-коммуникационные технологии».

Акцентовано ключевые положения относительно успешной реализации интегрированного обучения в начальных классах с применением вышеуказанных технологий. Определены аспекты подготовки учителя начальной школы к реализации интегрированного обучения средствами ИКТ. Выделены основные критерии эффективности исследуемого процесса.

Ключевые слова: интегрированное обучение, интеграция, информационно-коммуникационные технологии, студент, начальная школа, учитель, компьютер.

Olkhova N. V. Preparation of students to realization an integrated education in primary school. The scientific approaches concerning an integrated education are discussed in this article. The following concepts are found: "integration", "integrated education", "information and communication technologies". The attention is focused on successful realization of integrated education in the primary school with the use of the above technologies. Aspects of teachers' preparation of elementary school to implement integrated education by means of ICT are determined. The main criteria of efficiency of studied process are identified.

Key words: integrated education, integration, information and communication technologies, student, primary school, teacher, computer.

УДК 378.1

Віктор Петренко, Василь Процюк, Святослав Кісь –
Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу (м.Івано-Франківськ)

Сучасні тенденції та перспективи розвитку нафтогазової освіти в контексті формування передумов інтелектуалізації діяльності суб'єктів національного господарства

Стаття присвячена актуальним проблемам взаємодії вищої нафтогазової освіти з виробничою сферою, ефективне функціонування якої, значною мірою залежить від рівня інтелектуального розвитку персоналу. На основі об'єктивного аналізу освітніх процесів в нафтогазовій галузі та авторських висновків розроблено рекомендації, спрямовані на активізацію взаємодії профільних ВНЗ з галузевими суб'єктами господарювання для досягнення цілей інтелектуалізації.

Ключові слова: нафтогазова освіта, виробництво, персонал, інтелектуалізація, гармонізація.

Постановка наукової проблеми та її значення. Відповідно до приведених в [1] теоретичних положень щодо гармонізованої взаємодії сфер діяльності соціально-економічних систем (СЕС), зону спільних цілей інтелектуалізації СЕС формують виробництво, персонал, освіта та наука, розвиток яких повинен відбуватись погоджено. У зв'язку з цим, а також враховуючи стратегічно важливу роль, яку виконують окремі суб'єкти національного господарства, виникає необхідність аналізу стану гармонізації цих складових в умовах їх функціонування. До переліку таких суб'єктів цілком обґрунтовано слід відносити підприємства нафтогазової галузі, результати діяльності яких значною мірою впливають на стан енергетичної, економічної та національної безпеки, загалом.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Запропонований в роботі [1, с. 26] ланцюг забезпечення інтелектуалізації діяльності СЕС передбачає трансформацію інтелектуального розвитку персоналу в інноваційні продукти, поява яких, в свою чергу, зумовлює інтелектуальний розвиток виробництва. При цьому, в якості посередника процесів перетворення виступає освіта та наука.

Найважливіше місце в освітніх процесах займає вища освіта, розвиток якої в Україні за роки незалежності дуже часто характеризують як складний і суперечливий [2-6]. Актуальними проблемами вітчизняної вищої освіти продовжують залишатись низька, в порівнянні з розвинутими країнами світу, частка населення з вищою освітою, якість освітніх послуг, а також невідповідність кількості підготовлених фахівців за окремими спеціальностями реальним потребам ринку праці [7].

Зважаючи на вище викладене, **метою статті** є ідентифікація основних проблем гармонізованої взаємодії сфери нафтогазової освіти з виробництвом за посередництвом персоналу суб'єктів господарювання для досягнення взаємних цілей інтелектуалізації. В